

Bones Pràctiques de la Cooperació Catalana

www.avalua.cat

Avalua
anàlisi i desenvolupament

Plataforma Sindical Común
Centroamericana (Nicaràgua,
Guatemala, Costa Rica, Honduras,
Panamà i El Salvador)

Què és AVALUA?

AVALUA és un servei d'assessorament i consultoria externa independent de cooperació internacional que impulsa processos de reflexió dels actors de la cooperació descentralitzada, tant institucionals com no governamentals, i també de les poblacions dels països del Sud, per tal de millorar-ne la qualitat.

AVALUA sorgeix de la necessitat d'endegar processos d'avaluació i sistematització de la cooperació descentralitzada i de treballar per la seva transparència i qualitat. Un equip de professionals amb llarga experiència en el món de la cooperació volem posar els nostres coneixements, teòrics i pràctics, per oferir un servei d'assessorament i consultoria externa independent.

Des d'AVALUA podem avaluar programes de cooperació, fer anàlisis d'impacte, sistematitzacions, auditories socials... i altres instruments imprescindibles si es vol disposar d'elements d'anàlisi i reflexió per tal de promoure un debat crític al sector que impulsi la millora de la qualitat de la cooperació descentralitzada a través de la planificació estratègica local. Millorar la capacitat de comunicació de les iniciatives solidàries, donant a conèixer els continguts, realitzacions i impactes assolits, així com la opinió de les poblacions beneficiàries, és un dels nostres objectius.

Què pretén la col·lecció BONES PRÀCTIQUES?

Bones Pràctiques és una col·lecció d' AVALUA, anàlisi i desenvolupament que compta amb el suport de l'Agència Catalana de Cooperació al Desenvolupament. S'hi publiquen la síntesi de les principals actuacions dutes a terme en els diferents projectes que AVALUA ha analitzat i avaluat de forma positiva. Es vol exposar els elements clau pels quals considerem que són una bona pràctica i el motiu pel qual la seva aportació es considera rellevant o innovadora pel seu interès social, econòmic, polític, organitzatiu, cultural,....

El conjunt de la col·lecció vol ser, també, un instrument de reflexió i anàlisi crítica que ajudi a avançar per tal de contribuir a millorar la qualitat de la cooperació catalana en el seu conjunt.

Introducció

Els drets laborals són uns dels drets humans que darrerament més han estat reconeguts com a tals, en bona part gràcies al treball que fan les organitzacions sindicals d'arreu del món i que sovint han de desenvolupar-se en regions que pateixen una forta repressió. Són contextos difícils i de forta precarietat laboral motivada per diferents factors en els quals les economies es veuen condicionades per tractats comercials injustos, i en els quals l'alta presència de les *maquil·les* i la gran dimensió del sector informal són signes ben visibles. Aquest és el context de repressió sindical de molts països d'Amèrica Central. Val a dir, que mentre vam dur a terme el treball de camp a la regió (30 dies), van resultar morts dos sindicalistes: un a Panamà i l'altre a Guatemala.

En aquest context, la solidaritat intersindical engegada conjuntament per les fundacions dels dos sindicats majoritaris a Catalunya, amb el suport de l'Agència Catalana de Cooperació al Desenvolupament, ha contribuït decididament a la consolidació de la Plataforma Sindical Común Centroamericana (PSCC) com a instància per millorar l'enfortiment d'un moviment sindical regional amb presència als sis països.

En aquest sentit la PSCC ha suposat un espai d'innovació del treball sindical molt més coordinat amb els moviments socials, els moviments veïnals i les organitzacions indígenes, i ha assolit bons resultats pel que fa a la unitat d'acció i d'agenda comuna que l'ha dotat de més capacitat de reacció.

Cal valorar molt positivament el fort vincle que genera la cooperació entre homòlegs, precisament en un camp on l'increment de la precarietat laboral o la pèrdua de drets socials es globalitza i té conseqüències arreu del planeta. És per això que cal destacar el treball en xarxa de la Fundació Pau i Solidaritat i la Fundació Sindicalistes Solidaris, que combina la denúncia de la vulneració dels drets laborals arreu amb un treball de suport mutu i d'intercanvi d'experiències, tant Nord/Sud com, en el si de la PSCC, en un intercanvi Sud/Sud entre les realitats dels diferents països de la regió.

En l'actual context de crisi cal estrènyer les polítiques de suport mutu a fi de no veure recular els drets laborals. És per això que a hores d'ara és, més que mai, un bon exemple d'una bona pràctica de la cooperació catalana.

Núria Camps Vidal
Directora d'AVALUA

Primera edició: Juny de 2010
© Dels textos: AVALUA, anàlisi i desenvolupament
© De les fotos: Sindicalistes Solidaris
Impressió: Maes, Barcelona
Dipòsit legal:
Impressió a Catalunya - Printed in Catalonia

La reproducció total o parcial d'aquesta obra per qualsevol procediment, compresos la reprografia i el tractament informàtic, és permesa però caldrà comptar amb l'autorització dels propietaris del copyright, i sempre haurà de citar-ne la font.

Pàg. 3	Introducció
Pàg. 5	Pròleg
Pàg. 6	Situació de sortida
Pàg. 13	Presentació del cas
Pàg. 14	Partenariat
Pàg. 16	El projecte
Pàg. 18	Identificació de la bona pràctica
Pàg. 19	Valoració segons criteris
Pàg. 22	Punts forts
Pàg. 22	Reptes immediats
Pàg. 23	Enllaços d'interès
Pàg. 23	Contacte entitat executora

El Programa d'Enfortiment Sindical i Promoció dels Drets Humans Laborals a l'Àrea de Centreamèrica inicia el seu camí l'any 2000, de la mà de la Fundació Pau i Solidaritat-CCOO Catalunya i la Fundació Josep Comaposada-UGT Catalunya, conjuntament amb la contrapart local FUNDASPAD, i amb el suport de l'Agència Catalana de Cooperació al Desenvolupament, amb l'objectiu de contribuir a la defensa dels drets humans i laborals i a l'afavoriment de la governabilitat democràtica a Centreamèrica, a través de l'enfortiment de les capacitats organitzatives, d'incidència pública de les organitzacions sindicals i d'altres representatives dels treballadors i treballadores de la regió, materialitzades en la constitució de la Plataforma Sindical Comuna Centreamericana (d'ara endavant PSCC) que, actualment, aplega un total de 54 organitzacions sindicals provinents de Costa Rica, Hondures, Panamà, Nicaragua, Guatemala i El Salvador i que neix amb la voluntat de fer front al complex context social, sindical, laboral i econòmic de la regió centreamericana. Aquest context es caracteritza per una situació econòmica i social definida per una profunda desigualtat social, en la permutació d'un model econòmic basat en el capitalisme neoliberal, sustentat sobre estratègies empresarials tendents a l'afavoriment del moviment *maquil·ler* com a única alternativa econòmica, i en la qual els drets humans i laborals són violats sistemàticament de forma impune; per la constatació d'una forta debilitat de les organitzacions sindicals afavorida per una excessiva fragmentació i manca d'unitat d'acció que afecta negativament la seva capacitat d'incidència en la defensa i exigència del compliment dels drets humans i laborals a la regió.

Al llarg d'aquests deu anys, la PSCC ha aconseguit promoure una millora organitzativa, estratègica i mobilitzadora significativa entre les 54 organitzacions que la conformen, aconseguint així que es posicioni a la regió com un dels referents sindicals clau en el desenvolupament de la seva capacitat d'anàlisi, discussió i proposta de plantejaments respecte a les diverses conjuntures que es plantegen, i també en la identificació dels espais nacionals i l'apropament de les organitzacions que els integren, la qual cosa ha incidit, de forma efectiva, en la construcció de la unitat sindical en cada un dels països que conformen l'Àrea Centreamericana i en la creació d'un marc d'acció conjunt identificat en la PSCC capaç de generar incidència real en els governs i les empreses transnacionals i promoure la defensa efectiva dels drets humans i laborals a la regió a través de la unitat d'acció sindical.

Bones Pràctiques 4:

Avaluació del projecte Plataforma Sindical Comuna Centroamericana (Nicaragua, Guatemala, Costa Rica, Hondures, Panamà i El Salvador)

Avaluació realitzada per:

AVALUA, Anàlisi i Desenvolupament

Núria Camps Vidal, directora d'AVALUA

Andrea Feix Ruf, avaluadora de projectes d'AVALUA

Imma Bartrina Rams, avaluadora de projectes d'AVALUA

Olga Pérez Molina, antropòloga i assessora local d'AVALUA

Dates de l'avaluació:

Missió sobre terreny a Amèrica Central: febrer i març de 2008

Treball en gabinet: gener a juny de 2008

Període avaluat:

2000 – 2006

Elaboració del text de la bona pràctica:

Marta Ramoneda Anglés, responsable de comunicació d'AVALUA

Fundació Pau i Solidaritat i Sindicalistes Solidaris

Situació de sortida

El context general d'Amèrica Central

Si l'any 2003 la població d'Amèrica Central s'aproximava als 38,1 milions de persones, s'estima que l'any 2015 arribarà als 49,4 milions. Tres quartes parts d'aquest creixement es concentraran a Guatemala, Honduras i Nicaragua, països que actualment abracen dos terços del total de la població i que tenen els índexs de creixement demogràfic més alts de la regió.

A banda de l'alt creixement demogràfic, la pobresa representa un aspecte fonamental de la realitat social i política d'Amèrica Central, i forma part del marc socioeconòmic de les relacions de treball i del sindicalisme. Amb l'excepció de Costa Rica i en menor mesura Panamà, la regió presenta alts índexs de pobresa i extrema pobresa. Segons la Facultat Latinoamericana de Ciencias Sociales (FLACSO), l'any 1990 el 70% de la població centroamericana vivia en la pobresa mentre que el 48% ho feia en l'extrema pobresa, empijorant així el nivell de pobresa de l'any 1980, que afectava el 64% de la població. Si bé el nivell de pobresa és especialment crític a l'àrea rural (amb un 80% i un 60% d'extrema pobresa), aquesta també afecta les zones urbanes.

Índex de desenvolupament humà d'Amèrica Central (IDH)

	Nicaràgua	Panamà	Hondures	Guatemala	Costa Rica	El Salvador
Valor de l'IDH	0,690	0,840	0,667	0,663	0,838	0,722
Esperança de vida en néixer	69,7	74,8	67,8	67,3	78,2	70,9
Taxa d'alfabetització d'adults	76,7	91,9	80,0	69,1	95,8	79,7
Ràtio bruta combinada de matriculació en centres de primària, secundària i terciària	69	79	62	61	68	68
PIB per càpita (en USD)	3.262	6.854	2.665	4.148	9.606	4.781
Índex GINI¹	44,7	56,4	55,0	59,9	46,5	53,2

¹ Un valor 0 representa igualtat perfecta en la renda o el consum i un valor 100 desigualtat perfecta en la renda o el consum.
Font: Informe sobre el Desenvolupament Humà del PNUD, 2005.

És molt significatiu que el salari mínim urbà de dos països de la zona es trobi per sota de la línia de pobresa, mentre que als altres és discutible si es troba per sota o per sobre. Aquest fet és crucial per entendre la insuficiència de recursos econòmics que afecta la població, sobretot tenint en compte que el salari és l'ingrés principal o únic d'una llar on conviuen diverses persones. Però el problema més gran a Amèrica Central no és només l'escassetat d'ingressos salarials, sinó que cal afegir-hi la manca de llocs de treball que afecta la regió.

D'altra banda, el fenomen de la pobresa està íntimament lligat a la insuficient inversió social, que -amb l'excepció de Costa Rica- es tradueix en alts índexs d'analfabetisme i de deserció escolar. Això

fa que es tanquin les vies d'accés a la formació i al perfeccionament professional, limitant-se així considerablement les oportunitats de tenir mà d'obra qualificada. La pobresa conforma, doncs, un cercle viciós en el qual intervien també la baixa productivitat, els baixos salaris, la baixa qualitat de la mà d'obra i la insuficiència del mercat intern.

Cal recordar que fins fa pocs anys Amèrica Central va viure guerres de llarga durada que han estat superades relativament a través de processos de negociació que no han modificat en profunditat, però, les causes estructurals que les originaren. En part a causa d'això -i malgrat que el primer informe de desenvolupament humà sostenible de la regió va avaluar positivament els resultats de l'època de democratització i la fi de la recessió econòmica (per primera vegada en 30 anys la regió experimenta, en general, una dècada positiva)- els reptes que afronta la regió a curt i mitjà termini són molts. Entre ells, el pluralisme i la participació de la societat civil, la descentralització i la democratització dels governs locals, la qualitat democràtica, l'equitat social, les oportunitats per a nens/es i joves, la integració econòmica, la institucionalització regional per al desenvolupament i la inserció a l'economia internacional, el problema de l'aigua i el reconeixement jurídic de la diversitat i dels drets dels grups ètnics i dels immigrants.

El context sindical a l'Amèrica Central

Al llarg del segle XX els diversos corrents obrers (socialistes, socialdemòcrates, anarquistes, comunistes, cristians, trotskistes, autònoms) s'organitzaren internacionalment en federacions generals mundials i regionals, així com per sectors d'activitat. A principi del segle XXI existien tres grans federacions sindicals mundials que responien a diferents ideologies, amb les seves respectives subfederacions regionals:

- Confederació Internacional d'Organitzacions Sindicals Lliures (CIOSL)
- Confederació Mundial del Treball (CMT)
- Federació Sindical Mundial (FSM)

L'any 2008 la CIOSL i la CMT es dissolgueren i les organitzacions que hi estaven afiliades es van agrupar tot formant, juntament amb altres federacions nacionals independents, la Confederació Sindical Internacional (CSI), que es va convertir en la central sindical més gran del món. Les organitzacions regionals de la CIOSL i la CMT a Amèrica Llatina (anomenades ORIT i CLAT, respectivament) també es dissolgueren l'any 2008 per formar la Central Sindical de les Amèriques (CSA), amb actuació a tota Amèrica Llatina.

En tot aquest procés, la comunista FSM continua independent. La seva filial regional a Amèrica Llatina és l'anomenada Congreso Permanente de Unidad Sindical de los Trabajadores de América Latina y el Caribe (CPUSTAL), la qual, ideològicament afectada per la caiguda del mur de Berlín, ha anat perdent pes a la regió.

Prèviament a la fusió de la CIOSL i la CMT, l'any 2000 neix la Plataforma Sindical Común Centroamericana (PSCC), que no s'afilia a cap organització sindical internacional o regional d'Amèrica Llatina, quedant així fora del paraguís de qualsevol macroestructura sindical. La PSCC es defineix com a anti-

neoliberal i està formada per organitzacions socials i sindicals d'Amèrica Central. Malgrat la seva independència, la PSCC intenta fer propostes conjuntes amb altres instàncies sindicals d'Amèrica Central: la Coordinadora Sindical de Amèrica Central y el Caribe (CSACC) i la Confederación Centroamericana de Trabajadores (CCT), filials, respectivament, de les ja dissoltes CIOST i CMT a la regió d'Amèrica Central.

El context dels drets humans laborals a l'Amèrica Central¹

Tot i que la majoria de països de l'àrea han ratificat tots els convenis internacionals pel que fa a la protecció dels drets humans laborals –llibertat d'associació i protecció del dret de sindicació, negociació col·lectiva, abolició de treballs forçats, igualtat de remuneració, contra la discriminació en l'ocupació, sobre l'edat mínima, contra les pitjors formes de treball infantil, etc.- cal dir que la situació sindical a la regió està molt afeblida. El Salvador, per exemple, declara anticonstitucionals alguns d'aquests convenis.

D'altra banda, malgrat el reconeixement formal dels drets dels treballadors/es per part de les lleis d'aquests països, hi ha serioses limitacions de diferents tipus en el seu exercici. D'una banda ens trobem amb les limitacions de tipus legal, és a dir, aquelles que estan inscrites en la pròpia llei i que restringeixen els drets dels treballadors en determinades circumstàncies o per pertànyer a certs sectors productius. De l'altra, hi ha múltiples limitacions que vénen donades per les pràctiques de les patronals i sovint la connivència de les autoritats per tal de menyscar l'exercici de les llibertats sindicals. Als sis països de la zona –El Salvador, Guatemala, Nicaragua, Hondures, Panamà i Costa Rica– ens trobem amb limitacions d'ambdós tipus que, malgrat les diferències pel que fa a la forma i la freqüència amb la qual es manifesten, podem considerar recurrents al llarg de la regió. A continuació n'esmentem alguns exemples sense afany de fer-ne una enumeració exhaustiva.

Limitacions legals

Restriccions a la llibertat sindical. A països com Panamà o El Salvador, per exemple, els treballadors/es del sector públic no empleats per agències autònomes no tenen dret a afiliar-se a sindicats ni a formar-los. Segons la llei salvadoreña, els treballadors/es d'empreses de menys de 35 empleats tampoc tenen dret a sindicat-se. En el cas de Costa Rica, els sindicats han de tenir un mínim de 12 membres, implicant així que els treballadors de petites empreses puguin formar-ne. A Guatemala hi ha restriccions, com la imposició d'una pena d'un a cinc anys de presó per a aquells/es que executin actes que tinguin per objectiu paràlitzar o pertorbar el funcionament de les empreses que contribueixin al desenvolupament econòmic del país amb el propòsit de perjudicar la producció nacional; i la imposició de l'arbitratge obligatori sense possibilitat de recórrer a la vaga als serveis públics que són essencials *stricto sensu*, en particular els serveis de transport públic i serveis relacionats amb els combustibles. A Panamà, d'altra banda, només s'autoritza un sindicat per empresa, només pot haver-hi una secció sindical per província i cal un mínim de quaranta persones per establir una secció.

Restriccions a la negociació col·lectiva. Països com Hondures i El Salvador prohibeixen als treballadors del sector públic participar en la negociació col·lectiva. A El Salvador queden exclosos dels beneficis dels convenis, i per tant del dret a sindicat-se, no només els funcionaris d'alt nivell del sector públic, sinó també aquells en diverses funcions com col·lectors, tresorers, pagadors, etc. A Hondures, a més, el codi de treball restringeix els temes que poden formar part de la negociació col·lectiva, i facultat el Ministeri de Treball per homologar-ne els continguts, limitant així l'autonomia de les organitzacions sindicals. A Costa Rica, tot i que es reconeix l'obligació de les patronals d'iniciar negociacions col·lectives amb un sindicat quan aquest ho sol·liciti si representa més d'un terç dels treballadors, l'any 2006 el Tribunal Constitucional va declarar inconstitucionals els convenis col·lectius d'algunes entitats i empreses públiques. Al mateix país, el Conveni de l'OIT sobre el foment de la negociació col·lectiva ha estat irritat.

Restriccions al dret de vaga. La imposició d'un mínim de treballadors que han d'acceptar la vaga per poder-la dur a terme és una de les limitacions habituals d'aquest dret. A El Salvador o Panamà l'han d'acceptar un 51% dels treballadors, mentre que a Guatemala ho han de fer la meitat més en. En aquest país queden exclosos del dret de vaga tots els qui treballen en educació, correus, transport o distribució de combustible. A Hondures calen dos terços dels vots dels membres del sindicat per convocar la vaga, mentre que els empleats d'empreses estatals l'han de notificar amb sis mesos d'antelació o tenir l'aprovació del Govern abans d'iniciar-la. A Panamà, per exemple, una altra de les limitacions existents fa referència al contingut de la vaga: només pot ser convocada per exigir una millora en les condicions de treball, amb relació a un conveni col·lectiu o en protesta davant les repetides violacions dels drets legals, i no es pot convocar per protestar contra la política del govern, exigir un increment salarial mínim o sol·licitar el reconeixement sindical. D'altra banda, a països com Panamà o Hondures les federacions i confederacions no poden convocar una vaga.

Limitacions a la pràctica

Com s'ha vist, però, les limitacions establertes per la llei no són les úniques. Hi ha una llarga sèrie de pràctiques antistatals que es donen amb freqüència als països de la regió per tal de desencoratjar l'activitat sindicalista, algunes de les quals enumerem aquí breument.

Violació del dret a l'ocupació i acomiadaments injustos. Malgrat la prohibició de la discriminació antisindical a la majoria dels països de la regió, a la pràctica sol existir una discriminació dels treballadors/es per la seva pertinença a un sindicat o per les seves activitats dins de l'organització. L'amenaça constant de perdre la feina demostra ser un instrument patronal efectiu per evitar que els treballadors/es s'organitzin en sindicats. En països com El Salvador o Guatemala són habituals els acomiadaments massius de treballadors/es i directius/es sindicals sense pagar-los les seves prestacions, una pràctica que pel fet de no estar condemnada s'ha utilitzat sovint per afeblir els sindicats. A Hondures, per exemple, després de l'acomiadament massiu dels membres de la junta directiva del sindicat, sol passar que encara que els treballadors/es reclamen davant la justícia han d'acabar buscant feina a una altra empresa, ja que el procediment de reintegrament és tan lent que encara que se'ls acabi reconeixent el seu dret de les condicions que van fer possible la constitució del sindicat ja no existeixen a l'empresa, ha canviat el personal, i per tant el procés organitzatiu ha de tornar a començar pràcticament de zero.

També és freqüent l'existència de "lístes negres", un instrument patronal per negar el dret a l'ocupació a persones que han tingut alguna relació amb organitzacions sindicals. Aquestes lístes, que utilitzen les diferents empreses en complicitat, són una pràctica habitual que garanteix l'extinció de sindicalistes i la dificultat de crear nous sindicats. A vegades aquesta persecució sindical es materialitza en el tancament de fàbriques i el trasllat de la seva producció a un altre lloc on cop els patrons s'assabenten de la formació d'un sindicat.

¹ Font: Informe anual sobre las violaciones de los derechos sindicales 2007, de la Confederación Sindical Internacional (CSI).

Violació del dret a la vida. Hi ha països com Guatemala on l'exercici del dret a sindicat-se no suposa només un risc pel dret a l'ocupació, sinó també pel dret a la vida. Els dirigents sindicals han de desenvolupar la seva tasca en un clima de violència i inseguretat, i són freqüents les denúncies per assassinats, segrestos, assalts, violacions de domicili de seus sindicals i domicilis de dirigents. Les autoritats encarregades d'investigar els fets i garantir el compliment de la llei i l'accés a la justícia, la majoria de les vegades, no actuen o ho fan de forma massa retardada. L'amenaça de perdre la vida impedeix sovint la creació, creixement i consolidació d'organitzacions sindicals.

Flexibilització dels contractes laborals. La flexibilització del mercat laboral, un fenomen existent a tota la regió, és un altre dels enemics de la llibertat sindical. Panamá, on una llei laboral va excloure certs treballadors/es del dret de tenir contractes indefinits en els tres primers anys de relació laboral, és només un exemple. El predomini de contractes per temps definit als països de la zona, a vegades per períodes tan curts com tres mesos que es van renovant successivament, fa que la inestabilitat laboral i l'amenaça de perdre la feina porti els treballadors/es a no organitzar-se en sindicats per temor a les represàlies. Per altra banda, pràctiques laborals com la subcontractació de treballadors/es a través d'una empresa intermediària es converteixen en un obstacle per a l'organització sindical i la negociació col·lectiva, tal com passa sovint a El Salvador. Mitjançant la subcontractació, la responsabilitat patronal queda totalment diluïda i invisibilitzada, ja que l'empresa amb qui es té relació directa no és la patronal legal. Per tant, l'empresa mai no reconeixerà el sindicat i no entrarà en un procés de contractació col·lectiva.

Les zones franques. Per atraure inversions estrangeres, alguns governs han establert zones franques que, malgrat estar formalment sotmeses a la legislació nacional, gaudeixen de certs beneficis que van més enllà dels purament fiscals. En diversos països el règim al qual se sotmet els treballadors/es de les empreses establertes a les zones franques els dóna menys protecció que als de la resta del país; a més, tot i que en teoria se'ls atorguin certs drets, aquests són sovint ignorats amb total impunitat. A El Salvador, per exemple, tot i que el dret de negociació col·lectiva està reconegut a les zones franques, aquest no s'aplica. Tot intent d'organització és reprimat i els treballadors/es són amenaçats amb l'acomodament si intenten formar un sindicat o afiliar-s'hi. Per la seva banda, els incentius que tenen aquestes empreses faciliten i protegeixen les polítiques antisindicals. Les empreses *maquil·leres*, per exemple, poden tancar operacions en el moment en què creguin que els seus guanys estan afectats per l'exigència de drets per part dels sindicats, deixant deutes amb els treballadors/es i amb l'Estat. Davant d'aquesta situació, no hi ha possibilitat de tramitar un cas judicial en absència del demandant, ni tampoc existeix un fons que permeti a l'Estat assumir el pagament d'indemnitzacions als treballadors/es afectats.

Amb l'entrada en vigor del Tractat de Lliure Comerç d'Amèrica Central i República Dominicana, serà impossible qualsevol tràmit judicial ateses les garanties atorgades a les empreses inversores. A Nicaragua la llei de promoció d'inversions estrangeres que regula les zones franques obre la porta a l'evasió de les lleis nacionals en permetre dimirir controvèrsies en un tribunal d'arbitratge. Un recurs, l'arbitratge, que és obligatori a Guatemala, on a més una vaga només és legal un cop esgotats els 36 dies hàbils de conciliació.

Altres estratègies antisindicals per part de les empreses. Les patronals utilitzen tot tipus d'estratègies per minar activitats com la sindicació o la negociació col·lectiva. En aquest sentit, per exemple, a alguns llocs s'estableixen associacions paral·leles al sindicat que responen als interessos patronals i a qui és legítima per negociar un contracte col·lectiu, evitant així la pressió real dels treballadors i neutralitzant l'acció sindical. Aquest és el cas de les anomenades associacions *solidaristes* de Costa Rica, creades als anys 40 per bloquejar l'èxit de les organitzacions sindicals, donant avantatges als treballadors, que a canvi es comprometien a no fer vagues i a evitar tot tipus de confrontacions. Els promotors del *solidarisme*, responsables de la desaparició dels sindicats a les bananeres als anys 80 (en un model que es reproduïx actualment a les empreses productores de pinya), tenen totes les facilitats per part de les empreses per exercir la seva tasca antisindical, fet que contrasta amb els obstacles que s'interposen als promotors sindicals per exercir el seu dret a organitzar-se. La promoció dels anomenats *comités permanentes de treballadors/es*, legalment reconeguts a Costa Rica, és una altra estratègia propatronal per neutralitzar l'acció sindical.

Altres vegades es donen incentius als treballadors per aconseguir la seva desafiliació. També és pràctica habitual impedir tot tipus d'activitat sindical, com ara el repartiment d'informació entre els treballadors per part dels sindicats. La realització de reunions o informar els inspectors durant les visites a les empreses. En no haver-hi sindicats, i per tant tampoc negociació col·lectiva, els empresaris poden negociar els contractes individualment amb els treballadors sense que aquests tinguin cap mena de poder a l'hora de pressionar per aconseguir millors condicions laborals.

Manca de protecció. Ineficàcia judicial i complicitat de les autoritats. Malgrat les múltiples violacions a les llibertats sindicals, sovint les empreses vulneradores actuen amb total impunitat, ja sigui per ineficàcia o connivència del govern —sobretot quan es tracta de zones franques—, de les autoritats judicials o dels inspectors laborals. La ineficàcia de les inspeccions a l'hora de fer front a les violacions a aquestes llibertats sindicals bàsiques és un element recurrent a la regió. En molts casos els inspectors ignoren les conductes antisindicals i no posen multes a les empreses que les duen a terme, i en altres els treballadors es queixen que els inspectors ni tan sols parlen amb ells, o que els desencoratgen a l'hora de denunciar pràctiques abusives. Per altra banda, l'actitud dels ministeris de treball corresponents va des de la indulgència amb els empresaris davant les vulneracions constants de les llibertats sindicals, com a Honduras, fins a la complicitat, com a Nicaragua, on a banda d'ignorar-se les conductes antisindicals s'impedeix la inscripció de nous sindicats i la creació d'organitzacions.

Pel que fa a l'actuació de les autoritats judicials, en la majoria de casos aquestes es proven ineficaces per defensar els drets dels treballadors. Els procediments per reintegrar els treballadors/es en tots els països solen ser llargs i complexos, de manera que obtenir un veredict positiu triga anys, període en el qual el treballador/a injustament acomiadat o bé ja ha hagut de trobar una altra feina o el sindicat al qual pertanyia ha estat desmantellat mitjançant tàctiques antisindicals per part de l'empresa. A Guatemala, per posar un exemple, on el sistema judicial es troba al llindar de la ruïna i la història del país compta amb nombrosos casos d'agressions, assassinats i exil de jutges, el terreny per a la injustícia laboral, la impunitat patronal i la vulneració sistemàtica dels drets laborals està perfectament sementat. Fins i tot en aquells casos on després d'uns anys de litigi s'aconsegueix una sentència que resol la reincorporació del treballador, aquesta difícilment es executa.

Presentació del cas

La vinculació de les lluites socials i sindicals a Amèrica Central. El cas del Frente Nacional de Lucha de Guatemala i la PSCC

El cas del Frente Nacional de Lucha (FNL) de Guatemala és un exemple clar de la tendència a vincular les lluites socials amb les lluites socials que s'ha produït històricament a Amèrica Central, i en la qual s'emmarca la pròpia PSCC. El FNL aplega totes les organitzacions socials i els sindicats guatemalencs que formen part de la PSCC en l'àmbit d'Amèrica Central, i fou creat després d'aquesta. La PSCC, punt d'observació i denúncia d'àmbit regional, és un espai per compartir experiències, intercanviar informació de manera ràpida, denunciar a escala regional i pressionar els governs centreamericans. El FNL és un front social d'àmbit nacional de Guatemala que planteja lluites generals, però que a la vegada les sectorialitza i les porta a l'àmbit local, fet que el fa respondre a necessitats concretes i l'apropa a la població. Format per diferents organitzacions de caràcter més local que el FNL articula, aquestes en formen part per raons que inclouen la lluita nacional tant pel que fa a l'àmbit laboral agrari, com al de la lluita contra la impunitat i la violència, entre altres.

Com exemple de les reivindicacions locals que el FNL du a terme paral·lelament a les nacionals trobem la lluita que al municipi d'Amatitlán té lloc per defensar el transport urbà, oposar-se als desallotjaments dels venedors del voltant del llac d'Amatitlán o preservar els recursos naturals municipals. Un altre exemple és l'organització camperola CODECA al sud del país, que realitza una lluita laboral a les finques de la costa sud i alhora investiga les condicions laborals. D'altra banda, per exemple, en el sector elèctric els sindicats duen a terme accions legals contra les hidroelèctriques amb el suport i acompanyament del FNL.

Un dels factors que marca decisivament el caràcter del sindicalisme a Guatemala és el procés de transició de la lluita armada a la lluita política legal. Durant la guerra que va assolir el país del 1960 al 1996, les organitzacions de masses eren formes d'expressió àmplia de l'organització revolucionària armada, i les seves plataformes de lluita s'orientaven a la reivindicació econòmica i a superar els problemes històrics de la societat guatemalenc. Posteriorment, la transició a la lluita política va comportar la implicació d'aquestes organitzacions de masses (sindicals, populars, indígenes, camperoles) al procés polític, sacrificant en gran manera les plataformes reivindicatives econòmiques per assumir les demandes polítiques queessin avançar el procés de pau. És per això que els continguts i formes de lluita de final dels 70-80 no són els mateixos que els de la segona meitat dels 90 i de l'actualitat.

Així, doncs, els moviments socials van passar de ser constituïts per organitzacions populars a ser una "societat civil" formada per organitzacions forçades a assumir els formats de la legalitat i dels espais de diàleg. El que no va canviar, però, van ser les condicions estructurals que van donar origen a la guerra, ni tampoc la forma productiva, de propietat, d'exclusió, d'exploació, de limitades condicions de participació política reals o el racisme, que continuen persistint. Actualment, en un procés paral·lel a la criminalització de la lluita social, es reconeixen només els espais de diàleg formals: les superestructures nacionals ubicades a la capital del país, constituïdes per representació de persones que amb el temps han anat perdent la seva articulació amb les bases, amb alts coneixements tècnics i que segueixen agendes configurades des de fora de les plataformes de les organitzacions. En aquest context, l'articulació de les lluites locals en el marc del FNL continua sent de vital importància.

Títol del projecte	Plataforma Sindical Común Centroamericana (Nicaràgua, Guatemala, Costa Rica, Honduras, Panamà i El Salvador)
Localització	Nicaràgua, Guatemala, Costa Rica, Honduras, Panamà i El Salvador
Entitat executora	Sindicalistes Solidaris (del sindicat UGT) Fundació Pau i Solidaritat (del sindicat CCOO) Fundación Salvadoreña Para el Desarrollo Local y la Democracia (FUNDASPAD)
Contrapart	Plataforma Sindical Común Centroamericana (PSCC)
Finançament	Agència Catalana de Cooperació al Desenvolupament
Durada/Període	2000-2006
Objectiu general	Contribuir a la millora de la situació econòmica i sociolaboral dels treballadors i les treballadores centreamericans.
Objectiu específic	Intensificar i enfortir la presència, impuls i incidència de la PSCC com a instrument de proposta i acció sindical i sociolaboral dels treballadors i les treballadores centreamericans, mitjançant la coordinació d'accions comunes regionals i la concreció de propostes específiques als àmbits nacionals, orientades prioritàriament a la consecució i enfortiment de la unitat sindical i dels moviments socials, amb una visió sociopolítica.
Principals activitats	-Estudi sobre drets humans laborals a Amèrica Central. -Trobada internacional a El Salvador amb la participació dels agents econòmics i socials, administracions laborals i organismes internacionals de la regió per debatre l'estudi i la formació de la PSCC. -Reunions amb altres organitzacions sindicals per discutir sobre la unitat sindical regional i internacional. -Promoció de l'observatori regional dels drets humans laborals. -Enfortiment de les meses nacionals a través de campanyes nacionals i regionals de defensa dels drets humans laborals.

Partenariat

Entitat executora

Fundació Pau i Solidaritat (CCOO) i Sindicalistes Solidaris (UGT)

Ambdues fundacions catalanes treballen en l'àmbit de la cooperació sindical destinada a la consecució de la defensa dels drets econòmics, socials i culturals a Amèrica Llatina i al Magrib des de l'any 1990. La seva llarga trajectòria en l'àmbit de la defensa dels drets humans laborals ha comportat l'establiment de projectes de cooperació sindical a la zona d'Amèrica Central i el Carib, com ara a Honduras, Guatemala, El Salvador, Nicaragua, Panamà, Costa Rica i Cuba.

Paral·lelament, les dues fundacions han treballat en conjunció amb organitzacions sindicals, ONGD i altres organitzacions socials dels països esmentats, a més d'establir vincles de cooperació activa amb altres sindicats del Nord com són LO-Noruega i FNV-Holanda, en una estratègia comuna de confluència, complementarietat i sinergia dels recursos destinats per aquestes organitzacions a la cooperació en aquest àmbit i territori.

Fundación Salvadoreña Para el Desarrollo Local y la Democracia (FUNDASPAD)

Si les dues fundacions catalanes donen suport tècnic i financer a la PSCC, la FUNDASPAD fa de facilitadora al llarg del procés de creació de la plataforma. Això és coherent amb el fet que la FUNDASPAD –que ja havia treballat prèviament amb Sindicalistes Solidaris– té com un dels seus eixos estratègics de treball donar suport a la organització social i sindical. Dos treballadors de FUNDASPAD han estat fent les funcions de coordinador regional i de tècnica de la PSCC durant el període avaluat, facilitant la seva coordinació al llarg de la regió.

Com que FUNDASPAD és una fundació i no pas una organització sindical amb vincles d'afiliació a certes organitzacions sindicals mundials o regionals, s'ha evitat la lluita de poder que podria haver-hi entre els diferents països per tenir la seu de la PSCC al seu territori. No obstant això, hi ha un cert consens entre els membres de la PSCC que en un futur caldrà formar una coordinació regional pròpia encapçalada per organitzacions sindicals.

Plataforma Sindical Común Centroamericana (PSCC)

La PSCC neix l'any 2000 amb la intenció d'impulsar un procés conjunt per part de les organitzacions sindicals més representatives dels quatre països implicats (Nicaràgua, Guatemala, Honduras i El Salvador) per tal de realitzar un estudi sobre la realitat dels drets socials i laborals de la regió. A partir d'aquest estudi es tractava d'elaborar una plataforma comuna d'objectius a aplicar a cada país per part de totes les organitzacions participants en el projecte.

No obstant això, amb l'èxit d'aquesta primera etapa el projecte va més enllà i aconsegueix aglutinar un bon nombre d'organitzacions vinculades a la promoció i defensa dels drets humans laborals, amb la intenció de consolidar una organització de defensa d'aquests drets a la regió. La intenció era poder anar sumant-hi altres organitzacions dels països participants i ampliar el camp d'actuació a tots els països de la regió, fet que s'aconsegueix amb la incorporació d'organitzacions de Costa Rica (2003) i Panamà (2004). Tant pel nombre de sindicats afiliats com pel de països on la PSCC actua, aquesta no ha deixat de créixer durant tot el període objecte d'estudi.

Entitat finançadora

Agència Catalana de Cooperació al Desenvolupament (ACCD)

El Pla Director de Cooperació al Desenvolupament 2007 - 2010

Tant el Pla Director de la Cooperació al Desenvolupament 2003-2006 com el de 2007-2010 de l'Agència Catalana de Cooperació al Desenvolupament consideren prioritària la Regió d'Amèrica Central i, dins d'aquesta, tres països coincideixen com a prioritaris en ambdós plans: Guatemala, Nicaragua i El Salvador.

La cooperació bilateral a iniciativa d'altres actors –ja sigui tècnica, econòmica o financera– es considera una de les modalitats de la cooperació catalana al desenvolupament, obrint així les portes a la cooperació impulsada pels agents sindicals. Segons estableix el propi Pla:

Les organitzacions sindicals són agents clau de la cooperació per al desenvolupament, atès que la seva raó de ser originària es fonamenta en els principis de justícia i de solidaritat, de transformació social, de defensa dels drets humans i d'enfortiment democràtic. L'àmbit d'actuació natural de les organitzacions sindicals està directament emparentat amb la generació de condicions de desenvolupament i es concentra en la generació d'espais de concertació i participació i, particularment, en la defensa, promoció i compliment integral dels drets humans laborals, drets recollits en els convenis i les recomanacions de l'OIT i en la majoria de constitucions i ordenaments jurídics dels països socis. (...) Aquest Pla director vol contribuir a consolidar el paper del conjunt de les organitzacions sindicals com a agents de desenvolupament per mitjà de:

- L'establiment de modalitats de subvenció adequades a les diferents tipologies d'actuacions i a les peculiaritats dels diferents agents.
- La promoció de les xarxes internacionals d'agents sindicals amb especial atenció a les xarxes nord-sud (...).

Font: <http://www.escolares.net>

El projecte

Orígens

A la dècada dels anys 80 Amèrica Central estava immersa en una molt complexa problemàtica social a causa dels diferents conflictes de caràcter civil que hi havia a la regió. Durant els anys 80 i la meitat dels 90, hi havia a la zona una instància sindical de coordinació anomenada COCENTRA (on participaven organitzacions afiliades a la comunista FSM, a l'ORIT, així com a sindicats independents), que va desaparèixer l'any 1995. Aquest fet, juntament amb el desplegament de polítiques neoliberals executades pels governs existents a la regió a principi dels anys 90, va afectar greument les classes més desposseïdes, així com les organitzacions sindicals. D'una banda, la privatització d'empreses públiques es va estendre per la regió, donant lloc a acomiadaments massius de treballadors. De l'altra, la repressió sindical es va convertir en pràctica habitual de les patronals.

Més enllà de la forta repressió, que continua vigent –amb assassinats habituals de sindicalistes–, el moviment sindical centreamericà actual es caracteritza per una forta asimetria a causa de les diferents realitats dels països de la regió, fet que comporta una major complexitat en el treball regional. El moviment també està marcat per un baix índex d'afiliació sindical motivat per la precarització laboral i l'alta presència de *maquil·les*, el gran volum del sector informal i la forta repressió. A més, legislacions en alguns països molt obsoletes i restrictives vers les organitzacions sindicals completen el quadre d'un moviment sindical molt afeblit.

És en aquest context que l'any 2000 algunes organitzacions socials i sindicals d'El Salvador i Nicaragua impulsen un projecte d'unitat sindical i social per omplir el buit que deixà COCENTRA, i neix la Plataforma Sindical Comunitària Centroamericana (PSCC). La PSCC veu la llum aquest mateix any amb organitzacions sindicals de Guatemala, El Salvador, Nicaragua i Hondures; el 2003 s'hi afegiren organitzacions sindicals de Costa Rica i, el 2004, de Panamà.

L'Agència Catalana de Cooperació al Desenvolupament ha estat donant suport al programa regional Plataforma Sindical Comunitària Centroamericana, presentat conjuntament per les dues fundacions catalanes Sindicalistes Solidaris (UGT) i Fundació Pau i Solidaritat (CCOO), al llarg de tot el període avaluat, i ho continua fent actualment.

Evolució i activitats

La PSCC ha tingut una evolució constant en la seva organització, que ha anat creixent durant tot el període avaluat. Si en els tres primers anys se centrava en la seva consolidació, la coordinació entre homòlegs i altres organitzacions de drets humans laborals o la creació de coneixement en temes sindicals, a mesura que ha anat creixent la PSCC ha anat ampliant el seu camp d'actuació. Podríem dir que hi ha hagut tres períodes importants de reflexió interna i reorientació d'activitats:

1. Després del primer any d'execució. A causa dels seus bons resultats i a la necessitat i voluntat dels sindicats d'organitzar-se i unir-se en la lluita sindical regional, es decideix continuar amb el programa. De document reivindicatiu, la plataforma esdevé aquí una organització com a tal. Les activitats de la PSCC en aquest període se centren en la generació de coneixement sobre diferents aspectes de la realitat sindical a la regió:

- Difusió del projecte entre les organitzacions sindicals més representatives de cada país.
- Realització d'un estudi sobre la situació dels drets laborals i socials a cada país.
- Elaboració de la proposta de plataforma sindical comuna a partir de les conclusions de l'estudi.
- Trobada internacional a El Salvador amb la participació dels agents econòmics i socials, administracions laborals i organismes internacionals de la regió per debatre l'estudi i la plataforma.

2. L'any 2003 la PSCC reorienta les seves activitats, passant de la generació de coneixement sobre la realitat sindical regional a la creació i enfortiment de les meses nacionals, que es configuren com les representatives de la PSCC a cada país. Així, es consolida la PSCC com a plataforma de referència amb voluntat d'unitat sindical. Entre altres, es duen a terme les activitats següents:

- Promoció de l'observatori regional dels drets humans laborals.
- Reunions amb altres organitzacions sindicals per discutir sobre la unitat sindical regional i internacional.
- Institucionalització de les reunions dels òrgans de participació i decisió, i d'una trobada internacional.
- Campanyes nacionals i regionals de defensa dels drets humans laborals.
- Edició d'un butlletí electrònic.

3. Entre el 2005 i el 2006 s'introdueix la visió de treballar conjuntament amb els moviments socials, integrant-los en les meses nacionals, per consensuar accions de lluita social on el component sindical sigui molt rellevant, consolidant-se així una perspectiva de sindicalisme políticocivil. Fruit d'aquesta visió es produeixen els posicionaments unitaris de la PSCC en temes com l'Acord d'Adhesió d'Amèrica Central amb la Unió Europea (AdA), o sobre el Tractat de Lliure Comerç amb els Estats Units.

Beneficiaris

Tant al document del projecte de l'any 2000 com al de l'any 2006 es defineixen els mateixos beneficiaris, però hi ha una evolució en el nombre de beneficiaris directes i indirectes immediats, que ha augmentat significativament al llarg del període.

Podríem dir que hi ha tres nivells de beneficiaris:

1. **Directes:** organitzacions que formen part de la PSCC
2. **Indirectes immediats:** tots els treballadors/es afiliats/des a les organitzacions que formen part de la PSCC
3. **Indirectes:** treballadors i treballadores de la regió

Identificació de la Bona Pràctica

Cooperació entre homòlegs

El projecte de la PSCC és un exemple de bona cooperació entre homòlegs Nord-Sud (els sindicats catalans i els centreamericans), una pràctica que ajuda a establir un vincle d'entesa i de confiança molt fort entre les organitzacions participants al projecte i que és la base per mantenir una bona relació i minimitzar la ingerència d'agents externs. En el cas de la PSCC, a més, el nivell de comunicació i de vincle estratègic entre els diferents actors que participen a la xarxa, així com la coincidència amb les línies estratègiques a seguir, és molt alt, fet que propicia el treball en conjunt i en definitiva l'èxit del programa.

Potènciar el treball en xarxa entre homòlegs catalans i entre les organitzacions del Sud és clau si es vol millorar l'efectivitat dels recursos destinats a la cooperació i potenciar la possibilitat d'execució de noves actuacions conjuntes aprofitant les bones pràctiques i experiències viscudes per cadascuna de les organitzacions que intervenen a la xarxa.

Cooperació dels sindicats amb els moviments socials locals

Com s'ha vist anteriorment, la PSCC se suma a la tendència que es produeix a la regió de vincular les lluites sindicals amb les lluites socials com a via per enfortir la societat civil organitzada i tenir més capacitat d'incidència política amb els governs nacionals i regionals. Això fa que la PSCC no es presenti com a representant de la mobilització sindical, sinó com a part integrant i de suport a la coordinació de sinergies entre moviments socials organitzats i moviments socials.

Un exemple clar de l'èxit d'aquesta estratègia de col·laboració entre moviments socials i la PSCC és el cas de la lluita contra l'aprovació del Tractat de Lliure Comerç amb els Estats Units, que va aglutinar a tota la regió organitzacions socials i sindicals i que ha servit per reforçar els vincles entre els sindicats membres de la PSCC, i entre aquests i les organitzacions socials que hi participaven.

Capacitat d'incidència política

La PSCC no està vinculada a cap referent sindical directe ni a Amèrica ni internacionalment, fet que fa que no tingui un suport d'estructures sindicals de més alt nivell i provoca que la seva posició en les reunions per la unitat sindical regional sigui en alguns casos més dèbil que la de les altres xarxes. No obstant això, la manca de macroestructura sindical de la PSCC fa que la plataforma estigui més lliure d'ingerències externes a la regió i que les seves lluites estiguin més properes a les realitats socials on desenvolupa la seva tasca.

D'altra banda, i malgrat el que inicialment podria semblar una limitació, la PSCC és de fet convidada per les altres xarxes a assistir a les negociacions sobre la unitat sindical regional i en porta la posició consensuada a les meses nacionals que la integren. La capacitat d'interlocució política de la PSCC es fa, doncs, palesa a les reunions de la plataforma on han participat membres de les altres xarxes sindicals o a les reunions on la PSCC ha estat convidada per les altres xarxes.

La PSCC també té una bona relació amb el partit polític que es consideren més progressistes i que tenen majoritàriament un lligam amb les lluites contra les dictadures que van existir a la regió. A més, alguns dels membres de la mesa nacional de la PSCC a Nicaragua són diputats a l'Assemblea Nacional i diputats al PARLACEN (Parlament Centreamericà), donant així més possibilitats d'incidència política a la plataforma.

Valoració segons criteris

Pertinença Respon el projecte a una necessitat real?

Tal com es descriu més amunt, el moviment sindical centreamericà és molt dèbil a tots els nivells, mentre que els treballadors dels països de la regió en pateixen les conseqüències en forma d'abusos de tot tipus, des de la precarització de les condicions de treball, fins a la vulneració del dret a l'ocupació o el dret a sindicar-se. En alguns països l'exercici d'aquest dret suposa una amenaça al dret a la vida dels treballadors que decideixen sindicar-se per obtenir unes condicions laborals més justes. Aquesta debilitat del moviment sindical a Amèrica Central queda clarament reflectit també a la publicació realitzada per la mateixa PSCC *Diagnóstico situacional del movimiento sindical centroamericano*.

La millora de les condicions sindicals a la zona va de la mà de la millora de la situació econòmica i socio-laboral dels treballadors i treballadores centreamericans, objectiu últim del present projecte. Per tant, la pertinència d'una iniciativa que estableix com a objectiu específic promoure l'enfortiment de les organitzacions sindicals centreamericanes a través d'un instrument de coordinació de propostes, accions i mesures sindicals en l'àmbit laboral no pot ser més clara.

D'altra banda, el programa es desenvolupa en una regió –Amèrica Central– prioritària als dos Plans Directors de Cooperació al Desenvolupament de l'ACDD, que han estat vigents durant l'execució del programa, des de l'inici de l'avaluació i fins l'actualitat. Igualment, el projecte entra dins de les prioritats programàtiques dels esmentats plans, que estableixen com un dels objectius estratègics "donar suport a programes ocupacionals i de drets laborals a través d'agents sindicals".

Eficàcia S'han assolit els objectius de la intervenció?

Quant a l'enfortiment de les organitzacions sindicals centreamericanes de la PSCC. Cal mesurar l'enfortiment de les organitzacions sindicals centreamericanes amb relació a l'enfortiment de les meses nacionals de la PSCC, que en són l'última instància de coordinació. A partir de l'any 2004 la PSCC decideix reorientar les seves activitats, passant de la generació de coneixement i l'estudi sobre la realitat sindical regional a la creació i enfortiment de les meses nacionals.

Per tal d'enfortir les meses nacionals es va decidir descentralitzar els recursos, de manera que cada any serien dues meses nacionals que –amb el consens de les altres meses– organitzarien les campanyes a escala nacional. Segons cadascuna de les meses, aquests recursos són utilitzats per fer més operatives les reunions, com a despeses de funcionament o per pagar els seus corresponents. Al final del període d'execució les meses nacionals envien un informe a la coordinació nacional, tant econòmic com de resultats. A partir de l'avaluació fet, sembla que l'existència de les meses nacionals coordinades per una instància regional és una estratègia que ha donat bons resultats i autonomia a les meses.

Segons totes les organitzacions entrevistades, la PSCC ha estat el nexe d'unió que necessitaven per poder tenir una agenda comuna, per estructurar-se millor i per ajudar altres sindicats socis a l'hora de millorar la seva capacitat organitzativa. D'altra banda, la pertinença a la PSCC ha permès un major coneixement del món sindical centreamericà, alhora que ha permès contactes més amplis, intercanviar experiències i participar en una plataforma que obre la porta a les relacions sindicals internacionals. En definitiva, formar part d'una organització sindical amb una visió polifacètica del sindicalisme a escala regional ha permès adquirir una consciència d'unitat de lluita en l'acció de tots els seus membres.

Punts forts

De tot el que s'ha dit fins ara podem resumir aquells punts que fan d'aquest programa un exemple de bona pràctica:

1. La **coordinació entre les dues fundacions catalanes** i el seu nivell de comunicació i de vincle estratègic amb la PSCC és molt alt, fet que permet un treball regional conjunt a la vegada que incrementa la incidència territorial.
2. El procés d'enfortiment de les **meses nacionals** ha tingut resultats positius. Totes les meses tenen un fort sentiment de pertinença a l'organització i la voluntat de continuar organitzades. El fet de sentir-se part d'una organització en l'àmbit regional, amb una visió del sindicalisme polític-social que les uneix, fa que les organitzacions prenguin més força i se sentin estimulades a continuar la lluita en veure que a tots els països de la regió la problemàtica és similar. Totes les meses nacionals manifesten que la solidaritat intersindical entre els països és un dels principals èxits del programa.
3. L'**augment d'organitzacions sindicals i socials** membres de la PSCC continua cada any, donant més pes a l'organització i més força en la incidència política. Això també és fruit de l'aliança de la PSCC amb els moviments socials.
4. Els **vincles forts i estables amb els moviments socials** donen a la PSCC presència regional i cohesió interna en mantenir la premissa de continuar amb la visió del sindicalisme polític-social.
5. El **grau d'implicació dels sindicats membres** de la PSCC és molt alt tenint en compte la participació continuada a les reunions dels òrgans de decisió. Això explica la voluntat de continuïtat de la feina feta tot i la dificultat de trobar altres fonts de finançament.
6. La **creació de sindicats de treballadors i treballadores de l'economia informal** es pot considerar un impacte positiu -tot i que no inclòs- del programa i un altre exemple de la importància del treball en xarxa i la cooperació entre homòlegs.
7. Malgrat no tenir cap referent sindical directe internacionalment, la PSCC és **considerada per les altres xarxes sindicals regionals** i ha esdevingut interlocutora en els temes de defensa i promoció dels drets humans laborals.

Reptes immediats

En un camp, el sindicalisme, històricament dominat pels homes és coherent que un dels reptes de futur que es presenten a la PSCC faci referència a la igualtat de gènere. Després d'avaluar-lo creiem que aquest és un element que cal incorporar amb més fermesa al programa, ja que la participació de dones al consell executiu i a les reunions de les meses nacionals continua sent molt inferior a la dels homes.

No obstant això, cal destacar elements positius en aquest sentit, com el fet que un dels dos membres de l'equip tècnic de la PSCC sigui dona o que de cara al seu pla estratègic 2008-2010 l'organització es planteja l'existència d'una comissió de gènere. Creiem que aquest és un pas important de cara a incloure de manera efectiva el principi transversal de gènere inclòs al Pla Director de la cooperació catalana, així com per avançar vers els Objectius de Desenvolupament del Mil·lenni (ODM), el tercer dels quals és "Promoure la igualtat entre els sexes i l'autonomia de la dona".

Enllaços d'interès

Plataforma Sindical Común Centroamericana (PSCC)	www.psc-c-ca.org
Sindicalistes Solidaris	www.sindicalistesolidaris.org
Fundació Pau i Solidaritat	www.pauisolidaritat.ccoo.cat
FUNDASPAD	www.fundaspad.org
Agència Catalana de Cooperació al Desenvolupament (ACCD)	www.gencat.cat/cooperacioexterior/cooperacio
Frente Nacional de Lucha de Guatemala (FNL)	http://estamosdefrente.blogspot.com
Central Sindical de las Américas (CSA)	http://www.csa-csi.org
Confederació Sindical Internacional (CSI)	http://www.ituc-csi.org
Federació Sindical Mundial (FSM)	http://www.wftucentral.org
Coordinadora Sindical de América Central y el Caribe (CSACC)	http://www.redcsacc.org
Confederación Centroamericana de Trabajadores (CCT)	http://www.observatorioca-ue.com
Organització Internacional del Treball	http://www.ilo.org
Observatori del Treball en la Globalització	http://www.observatoriodeltrabajo.org
PARLACEN	www.parlacen.org.gt

Contacte entitat executora

Plataforma Sindical Común Centroamericana (PSCC)

Calle Sisimiles y Avenida Jacarandas, número 173
Colonia Miramonte, San Salvador
El Salvador

informacion@psc-c-ca.org
tecnicos@psc-c-ca.org